

Vlaanderen
is landbouw & visserij

BUITENLANDSE HANDEL VAN AGRARISCHE PRODUCTEN IN 2017

DEPARTEMENT
LANDBOUW & VISSERIJ

2018

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW

BUITENLANDSE
HANDEL VAN
AGRARISCHE
PRODUCTEN IN 2017

Auteurs: Guy Lambrechts, Katrien Wijnants

SAMENVATTING

België voerde in 2017 voor 45,0 miljard euro agrarische producten uit, 4,9 procent meer dan in 2016. Tot deze agrarische producten rekenen we niet alleen de primaire landbouw- en visserijproducten, maar ook verwerkte producten, dranken, veevoerders, agro-industriële producten zoals meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen, oliën en vetten en landbouwmachines. De totale invoer klokte af op 38,6 miljard euro. Het handelsoverschot steeg op jaarbasis van 6,2 miljard euro naar 6,5 miljard euro. Dat blijkt uit het nieuwe agrohandelsrapport, dat gebaseerd is op cijfers van de Comext-databank van Eurostat.

Vooraf de dierlijke producten (met een positief saldo van 2,1 miljard euro) en agro-industriële producten (met een positief saldo van 1,9 miljard euro) dragen bij tot het Belgische handelsoverschot. Vlees blijft een belangrijk exportproduct met hoge uitvoerwaarden voor varkensvlees (1,3 miljard euro), kippenvlees (783 miljoen euro), rundvlees (752 miljoen euro) en vleesbereidingen (713 miljoen euro). Ons land exporteert ook veel meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en landbouwmetaal. Traditionele sterkhouders als aardappelbereidingen, diepvriesgroenten, chocolade en bier blijven het goed doen.

De zuivel- en de fruitsector beginnen in 2017 zich te herstellen Sierteelt bleef stabiel op het gebied van import, de sierteeltimport kende een lichte daling van 2% ten opzichte van 2016. Voor de export van fruit en groenten laat het Russische embargo zich nog altijd voelen. Prijzen voor groenten en fruit bleven op een relatief laag niveau. De uitvoer van levende dieren nam behoorlijk toe. De uitvoer spitst zich vooral toe op (in volgorde van afnemende belangrjkheid) Frankrijk, Nederland en Duitsland. Bij de handel in meststoffen kende vooral de invoer een sterke stijging tegenover 2016, de export steeg in mindere mate. Voor akkerbouwproducten begint het positieve handelssaldo lichtjes te dalen door de sterkere stijging van de import tegenover de export.

Voor de totale handel in agrarische producten wordt het Vlaamse aandeel in de Belgische in- en uitvoer geraamd op respectievelijk 81,1% en 82,9%.

////////////////////////////////////

1 AGROHANDEL IN DE KIJKER

Naar jaarlijkse gewoonte blikken we in dit rapport terug naar de prestaties van onze buitenlandse handel van landbouwproducten in het voorgaande jaar 2017 op basis van de Belgische handelscijfers..

Voor de in Vlaanderen belangrijkste sectoren kijken we vooral naar de evoluties van in- en uitvoercijfers. Hier en daar maken we ook een vergelijking met de trends op Europees niveau.

Aangezien de Europese Unie een belangrijke impact heeft op wat er al of niet in- of uitgevoerd kan worden in België, maken we ook een stand van zaken van de internationale handelsakkoorden tussen de Europese Unie en een hele reeks van derde landen.

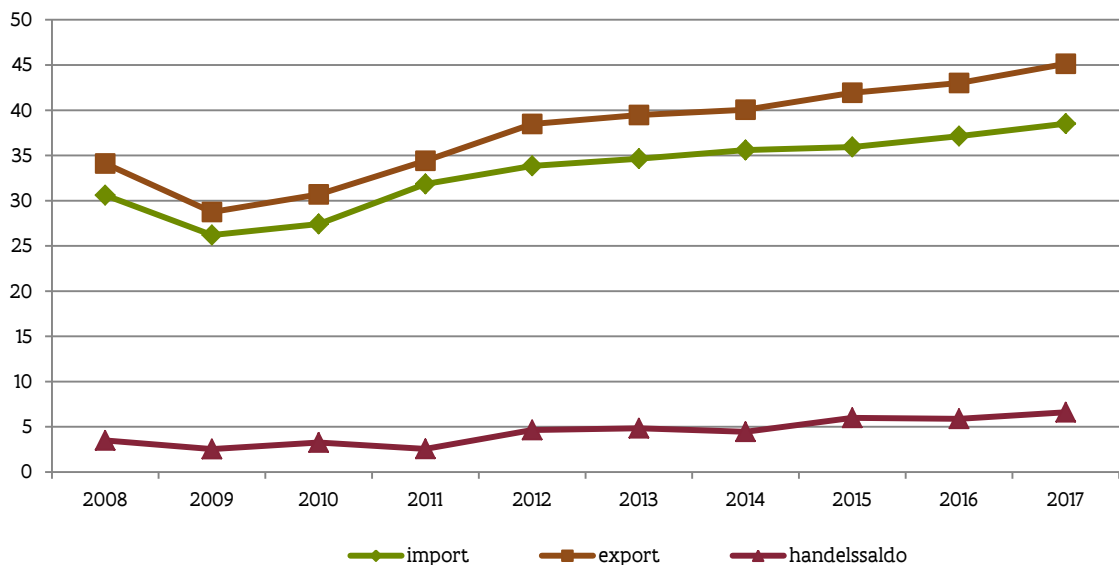
Gezien de actualiteit van de brexit kijken we eveneens naar de mogelijke impact op onze handel in landbouwproducten met het Verenigd Koninkrijk.

2 BELGISCHE AGRARISCHE HANDEL

De totale invoerwaarde van agrarische producten (voeding + niet-voeding) bedroeg in 2017 38,6 miljard euro (+5,2%) en de uitvoerwaarde 45,0 miljard euro (+4,9%). Het handelsoverschot steeg van 6,2 miljard euro in 2016 naar 6,5 miljard euro in 2017 (+3,2%). De exportwaarde steeg vooral bij intra-handel. Bij extra-handel daalde de exportwaarde, voornamelijk door een daling van de export bij akkerbouw- en tuinbouwproducten naar derde landen.

Figuur 1: evolutie van de agrarische invoer, uitvoer en handelssaldo, België, in miljard euro, 2008-2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

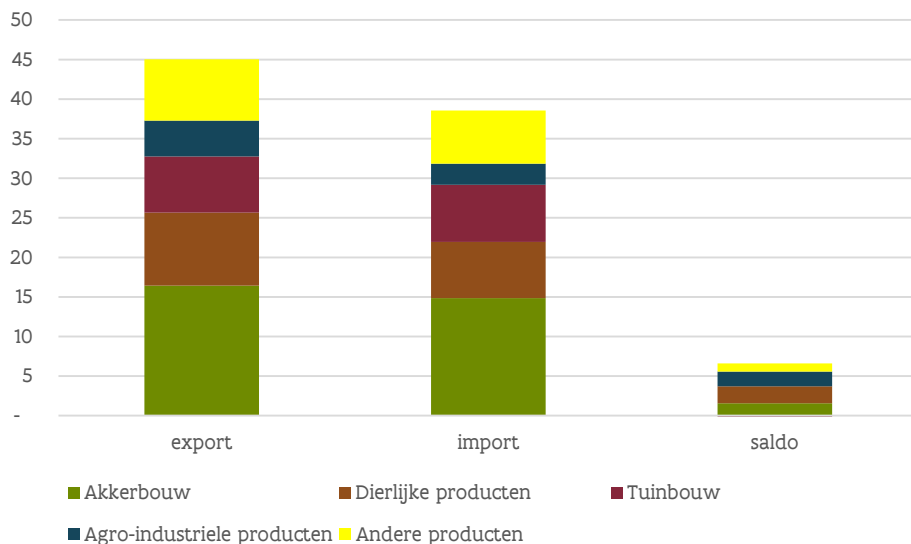
De agrarische handel is voor dit rapport opgedeeld in vijf productgroepen: akkerbouwproducten, dierlijke producten, tuinbouwproducten, agro-industriële producten en andere producten. Vooral de dierlijke producten (met een positief saldo van 2,1 miljard euro) en agro-industriële producten (met een positief saldo van 1,9 miljard euro) dragen bij tot het Belgische handelsoverschot. Bij de tuinbouwproducten steeg het handelstekort naar 133 miljoen euro, vooral door de import van exotische vruchten (bananen, ananas, enz.) en fruitsappen. Het betreft dus hoofdzakelijk producten die België zelf niet kan produceren. Anderzijds bleef vooral de fruitsector gebukt gaan onder de gevolgen van het Russische invoerembargo omdat de ontwikkeling van nieuwe markten uiterst langzaam verloopt.

In Figuur 2 valt op dat de export van verwerkte en onverwerkte akkerbouwproducten het meest bijdraagt tot de exportwaarde (16,4 miljard euro). Met de landen buiten de EU is er sprake van een totaal handelstekort van 1,7 miljard euro over alle productgroepen samen.

////////////////////////////////////

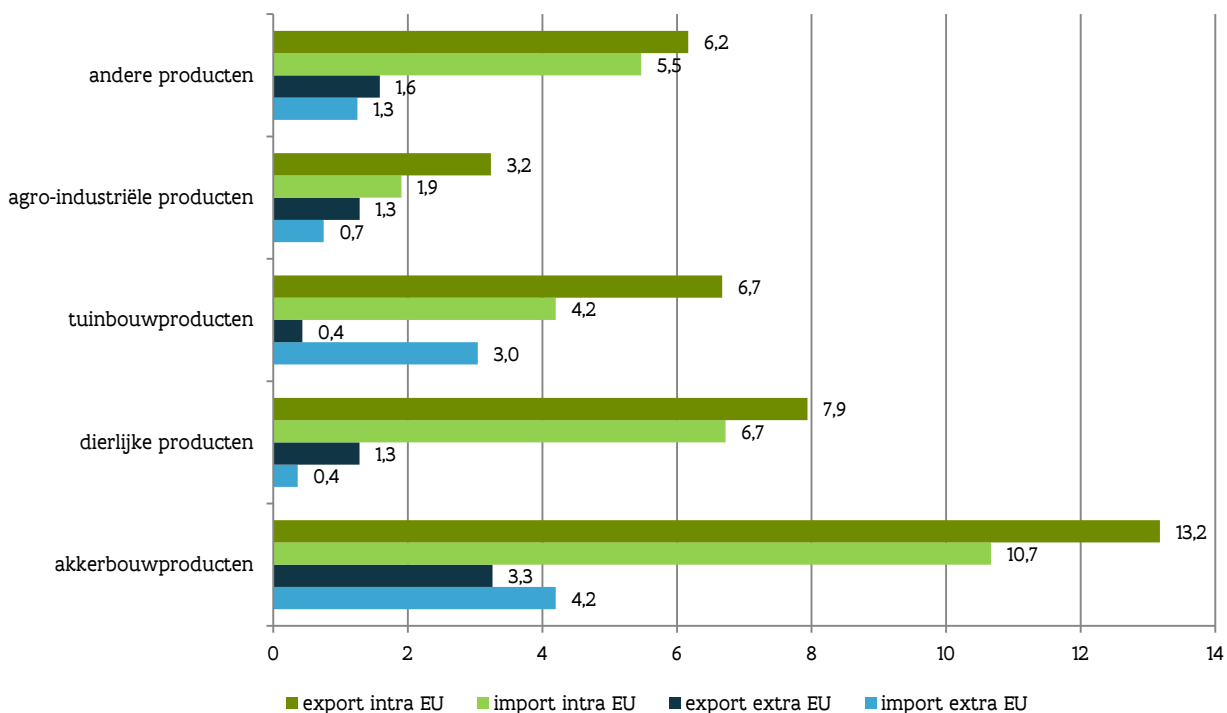
Het is en blijft vanzelfsprekend dat de intra-EU-handel belangrijker is dan de handel met derde landen. We liggen in Europa immers zeer centraal gelegen in een regio met zeer belangrijke afnemers maar ook leveranciers.

Figuur 2: agrarische invoer, uitvoer en handelssaldo opgesplitst per productgroep, België, in miljard euro, 2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

Figuur 3: in- en uitvoerwaarde van de vijf producthoofdcategorieën, België, in miljard euro, 2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

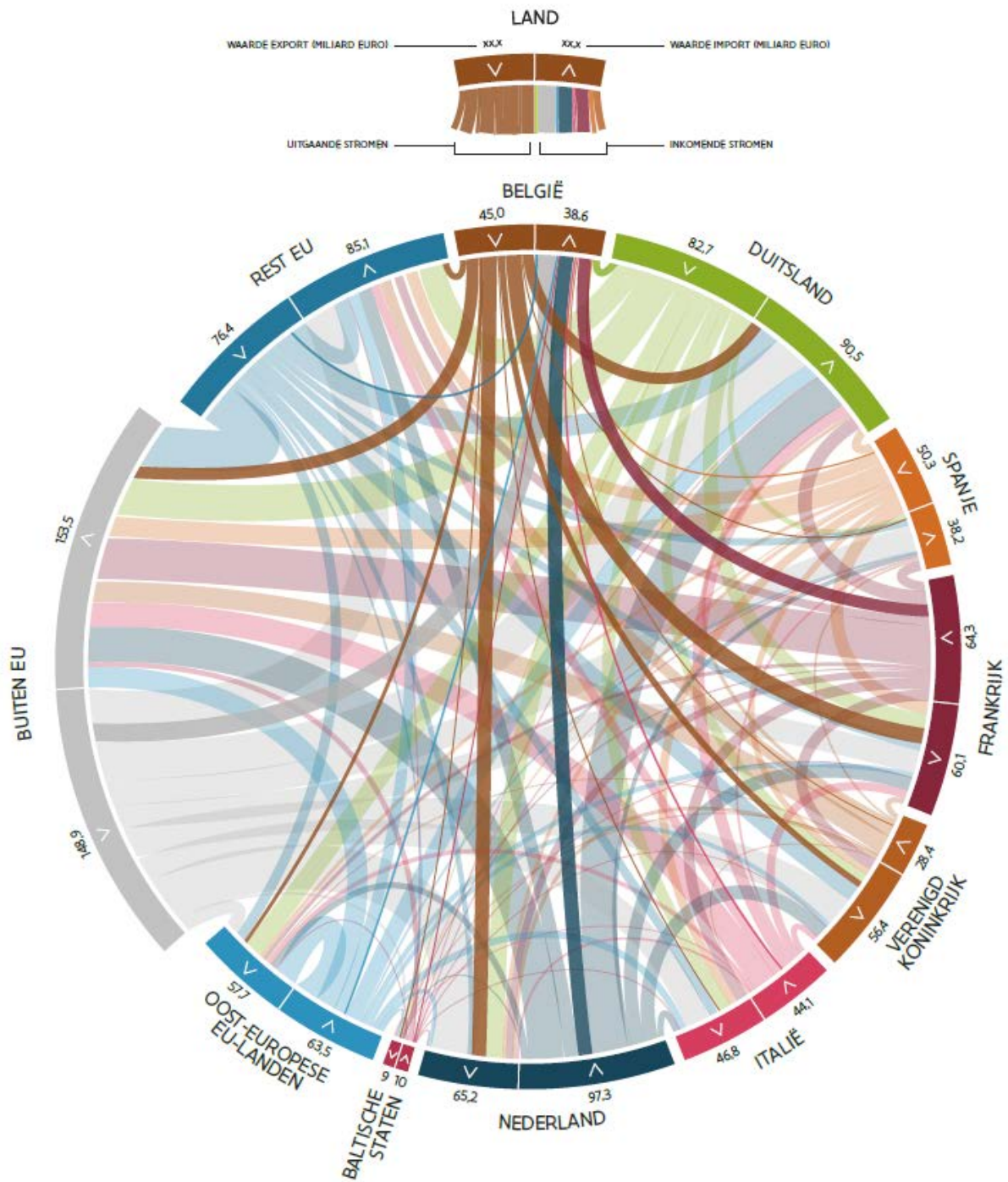

De landen van de EU-28 voeren samen voor 561,5 miljard euro aan agrovoedingsproducten uit (zowel binnen als buiten de EU) en voeren voor 547,5 miljard euro aan landbouwproducten in. België heeft een aandeel van 8% in de totale agrarische uitvoer van de EU-28 en staat daarmee op de vijfde plaats na Nederland (17%), Duitsland (15%), Frankrijk (11%) en Spanje (9%). België is verantwoordelijk voor 7% van de totale invoerwaarde van alle landen van de EU-28 samen. Ons land komt hier na Duitsland (17%), Nederland (12%), Frankrijk (11%), het Verenigd Koninkrijk (10%) en Italië (9%). Het land met veruit het grootste agrohandelstekort is het Verenigd Koninkrijk met een saldo van -28,0 miljard euro. Het grootste handelsoverschot is voor Nederland met 32,1 miljard euro. België rangschikt zich met 6,5 miljard euro op de vierde plaats bij de hoogste agrarische handelssaldi binnen de EU-28.

Figuur 4 geeft een visuele weergave van de agrohandelsstromen. De dikte van de pijlen zijn in verhouding met de waarde van de handelsstroom. Zowel de import (∧) als export (∨) wordt aangegeven.

Figuur 4: agrohandelsstromen, miljard euro, 2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

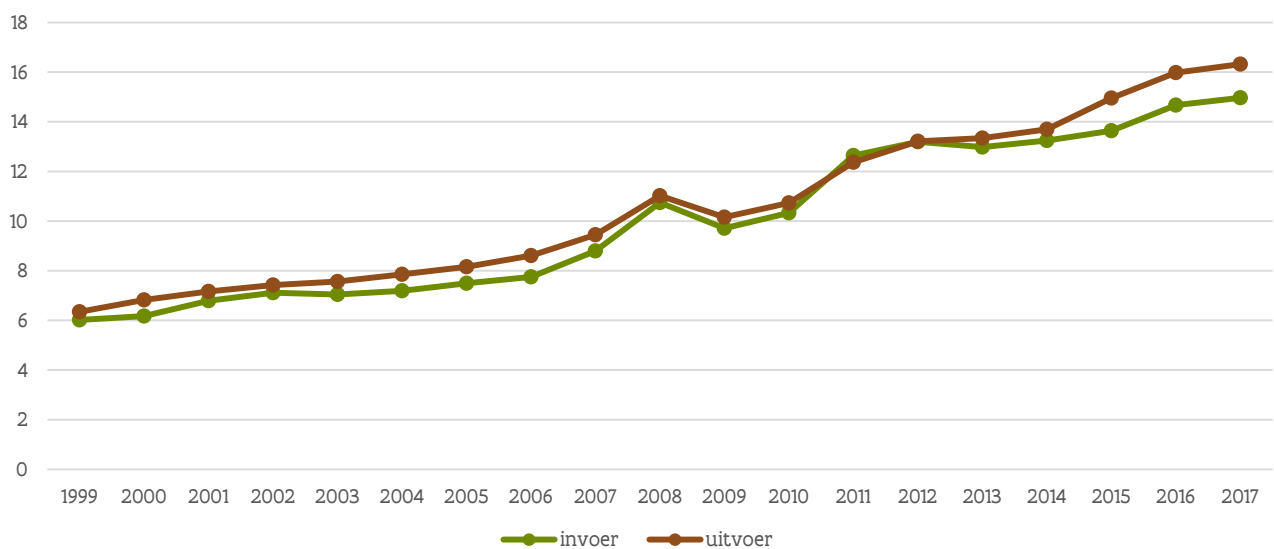
2.1 AKKERBOUWPRODUCTEN

Tot de groep akkerbouwgewassen behoren de graangewassen, de aardappelen, de oliehoudende zaden (koolzaad, mosterdzaad, lijnzaad), de industriële gewassen (zoals katoen, vlas en hennep), droge peulvruchten en tot slot de uitheemse gewassen (zoals theebladeren, cacao, koffiebonen en rijst). Naast de ruwe producten omvat de groep ook een hele reeks verwerkte producten zoals gebak, pralines en chocolade.

De Belgische handel in onverwerkte en verwerkte akkerbouwproducten nam tussen 1999 en 2017 gestaag toe. In 2017 bedroeg de importwaarde 14,9 miljard euro (+4,3% tegenover 2016), de exportwaarde 16,4 miljard (+3,5%). Het handelssaldo blijft positief maar begint af te nemen.

In de loop van 2017 daalde de prijs op de Belgische markt voor brood- en voedertarwe, de prijzen voor voedergerst stegen. Van al onze eigen graanproductie is de laatste jaren circa 55 procent bestemd als veevoeder, 15 procent gaat naar maalderijen en 30 procent naar biobrandstof- of zetmeelproductie.

Figuur 5: evolutie van de in- en uitvoerwaarde van akkerbouwproducten, in miljard euro, België, 1999-2017

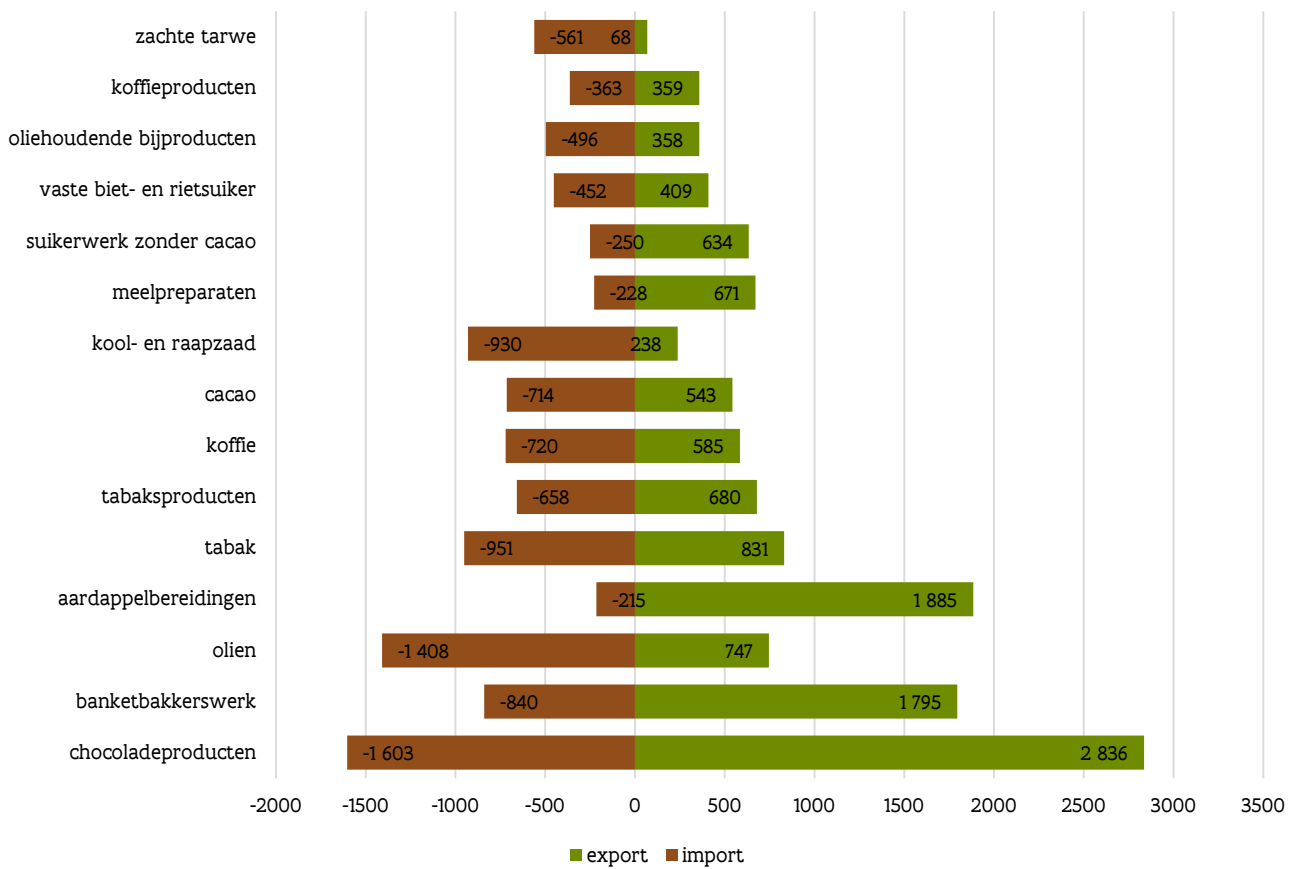
Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

In de voorbije 40 jaar is de oppervlakte aardappelen verdrievoudigd en bedraagt vandaag bijna 93.000 ha. Hierdoor blijft het exportsaldo zeer positief. Op wereldschaal blijft de Chinese aardappelteelt de grootste. China importeert geen aardappelen en speelt voor deze sector dus geen rol in het Vlaamse handelsverhaal.

Bij de gewassen wordt de stijging van de oppervlakte suikerbieten, ingezet in 2016, in 2017 opnieuw bevestigd. Na een daling sinds 2011 wordt er intussen al opnieuw een oppervlakte van 62.000 ha bereikt. Tegenover vorig jaar is er opnieuw een stijging van 12% aan oppervlakte. De suikerbietprijzen kenden een daling tegenover 2016 (Statbel).

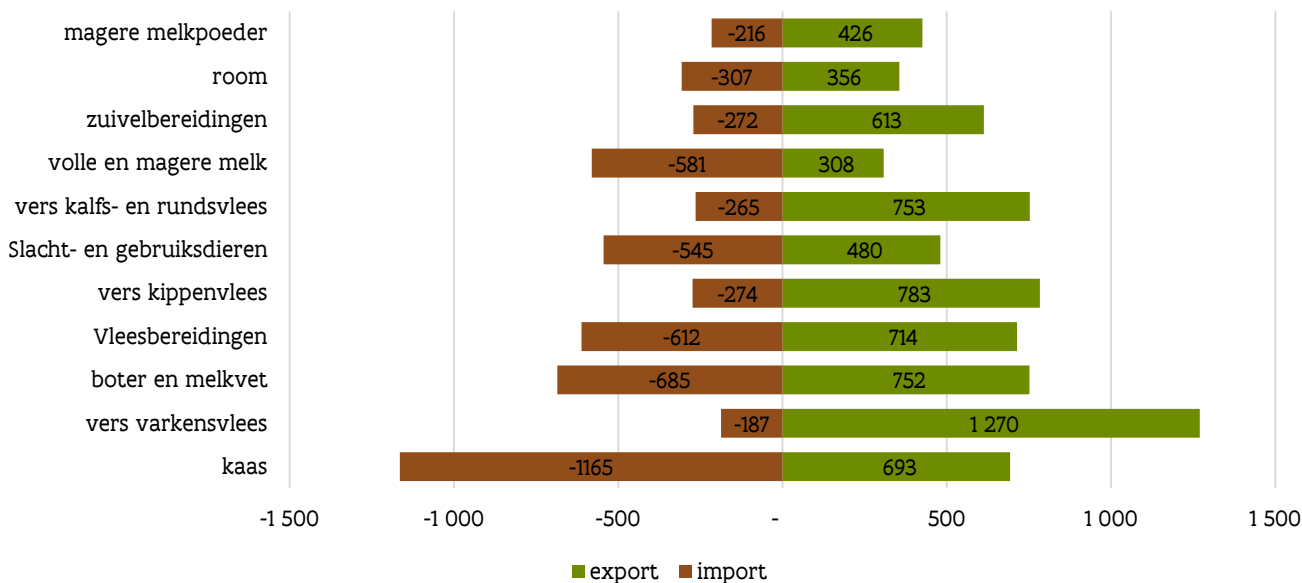
//

Figuur 6: productgroepen met de hoogste in- en uitvoerwaarden, akkerbouwproducten, in miljoen euro, België, 2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

Figuur 8: productgroepen met de hoogste in- en uitvoerwaarden, dierlijke producten, in miljoen euro, België, 2017

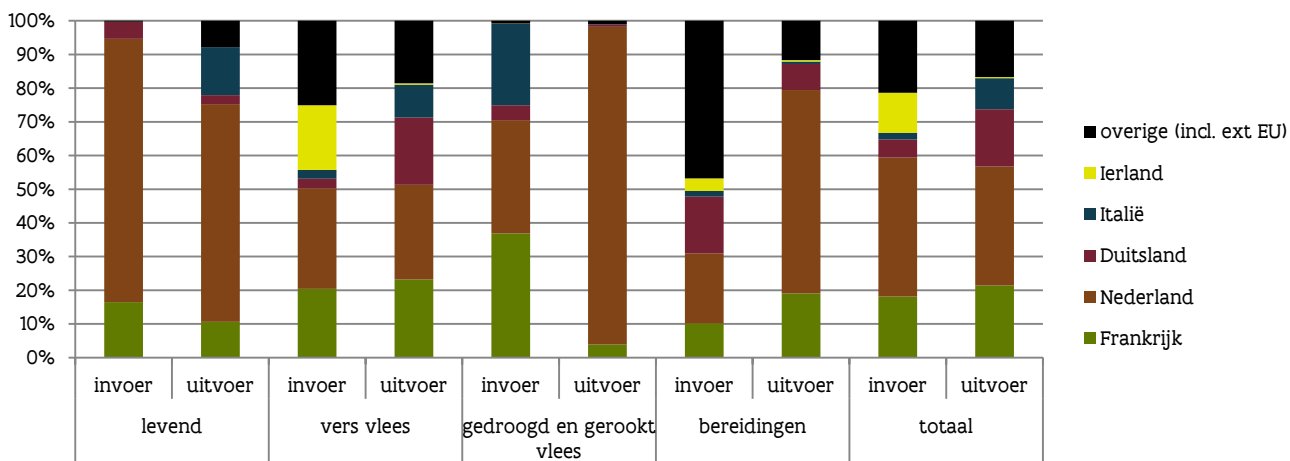

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

2.2.1 Import van dierlijke producten

Het overgrote deel van de in- en uitvoer van Belgische vleesproducten spitst zich toe op de buurlanden: Nederland, Frankrijk en Duitsland. Bij de invoer van gedroogd en gerookt varkensvlees neemt Italië ook een belangrijk segment in.

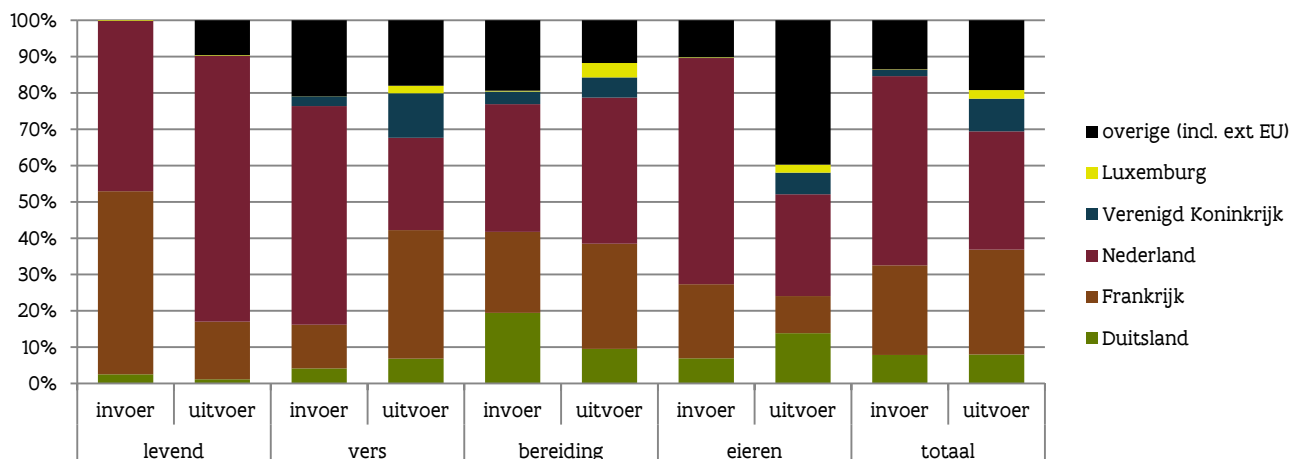
Figuur 9: handelsbalans vleesvee, België, 2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

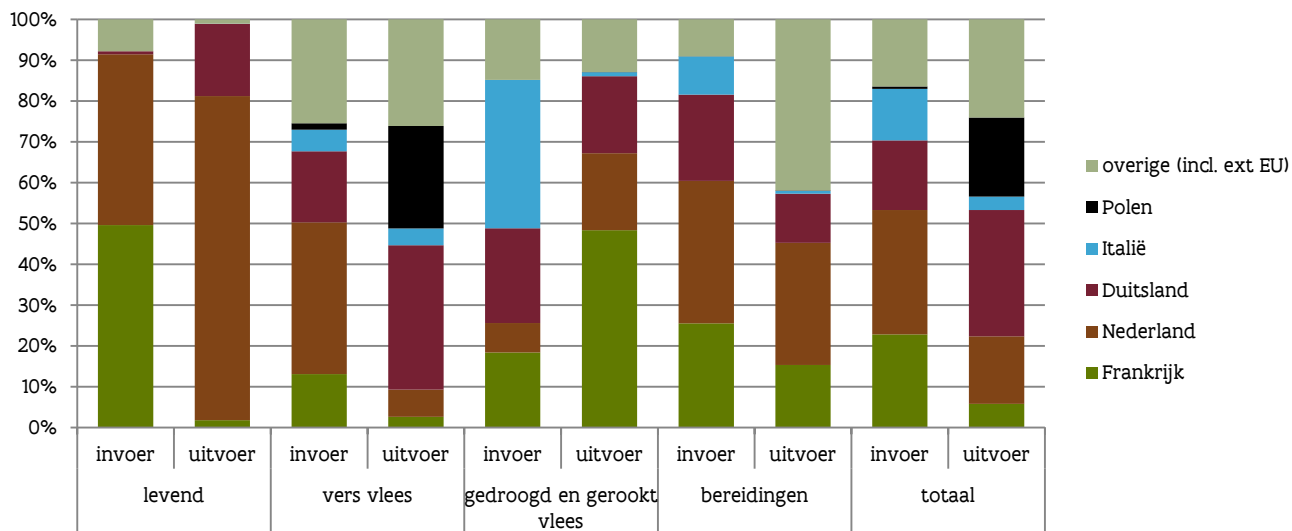

Figuur 10: handelsbalans pluimvee, België, 2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

Figuur 11: handelsbalans varkens, België, 2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

Kaas blijft het belangrijkste ingevoerde product, met een waarde van 1,2 miljard euro. Driekwart van alle kaas komt uit drie buurlanden: Frankrijk (331 miljoen euro), Nederland (427 miljoen euro) en Duitsland (159 miljoen euro). Hierbij valt op dat Nederland de koppositie overgenomen heeft van Frankrijk.

De ingevoerde honing steeg licht (5,9%) komt voor 79% van buiten de Europese Unie met China op kop. De invoer van vers vlees (+9,3%) bleef licht stijgen en de invoer van zuivelproducten steeg sterk (21,6%).

Naast de invoer van kaas blijft de invoer van magere en volle melk (die vorig jaar al een sterke stijging kende) hoog op 580 miljoen euro. In 2017 is er een stijging van 13,9%. Deze melk komt vooral uit Nederland en in mindere mate uit Duitsland en Frankrijk. Ook de invoer van boter en melkvet kende een opvallende stijging van 56,5% tot 685 miljoen euro. De invoer van room verdriedovoudigde bijna tot 306 miljoen euro.

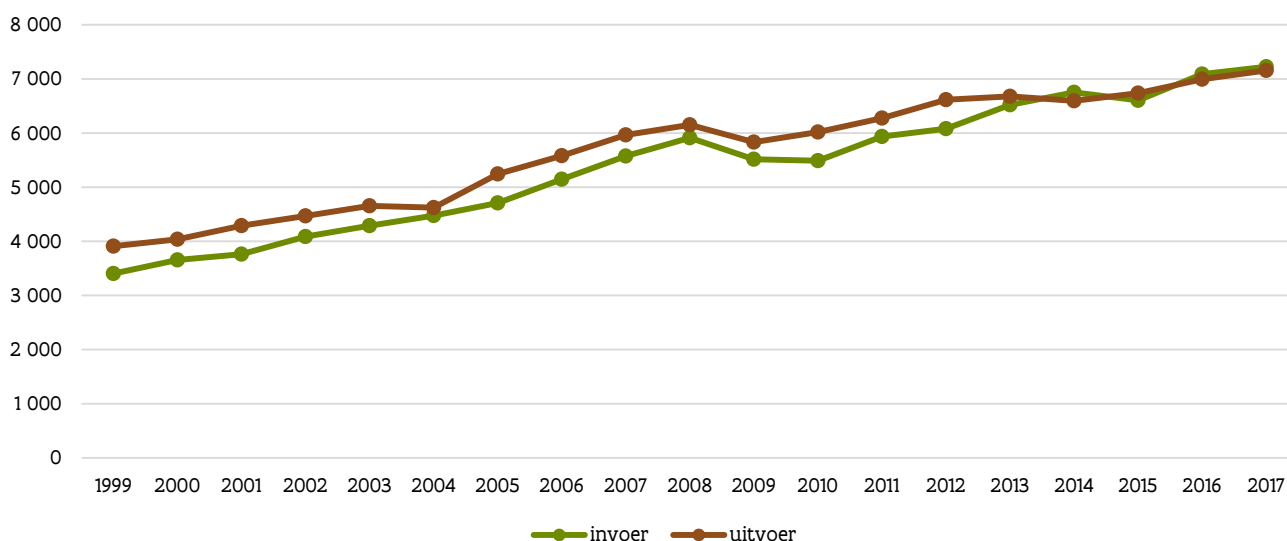
De Belgische handelsbalans voor zuivel was gedurende 30 jaar (1980-2010) negatief en werd even positief in 2010 en 2014. Nadien werd deze terug negatief en dat is in 2017 ook opnieuw het geval. De export kende globaal wel een stijging die voornamelijk toe te schrijven is aan de uitvoer van melk en room en de prijsstijging van boter. Er was een opmerkelijke daling in de uitvoer van gefermenteerde producten. Bij boter daalde de uitgevoerde hoeveelheid tegenover 2016, maar door de prijsstijging steeg de uitvoer van boter uitgedrukt in waarde zelfs met 39% tegenover 2016. Er was uiteraard ook een stijging van de invoer, die vooral toe te schrijven was aan de categorieën melk en room en boter (BCZ).

Op Europees niveau was kaas (4,0 miljard euro) opnieuw een belangrijk exportproduct naar derde landen (stijging van 10,3%), gevolgd door zuivelbereidingen (+8,8%) en magere en volle melkpoeder. Voor deze twee laatste producten werd respectievelijk een stijging van de exportwaarde met 34,4% en 21,7% opgetekend, deels te verklaren door de licht hogere prijs voor volle melkpoeder in 2017.

2.3 TUINBOUWPRODUCTEN

In de categorie tuinbouwproducten vinden we fruit, groenten, sierteeltproducten, aromatische planten en olijfolie. De Belgische invoer van tuinbouwproducten bedroeg ongeveer 7,2 miljard euro, de uitvoer bedroeg ongeveer 7,1 miljard euro, waardoor er sprake is van een handelstekort van 134 miljoen euro. Dit cijfer wordt uiteraard beïnvloed door het grote aandeel van bananen en citrusvruchten in onze internationale handel.

Figuur 12: import en export van tuinbouwproducten, in miljoen euro, België, 2005-2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

De export van tuinbouw- en sierteeltproducten nam in geringe mate toe (+2,5%) terwijl de import hiervan iets meer steeg (+2,9%). De grootste procentuele stijging hier valt toe te schrijven aan de productgroep rubbers, zowel qua invoer als qua uitvoer. De in- en uitvoer van olijfolie kende de grootste terugval.

Tabel 7: evolutie van de invoerwaarden voor tuinbouwproducten, miljoen euro, België, 2016-2017

invoer	2016	2017	evolutie
aromatische planten	80	83	4,5%
noten	459	436	-4,9%
olijfoliën en bijproducten	89	80	-10,0%
rubbers	136	166	22,5%
verwerkte groenten	1.007	1.047	3,9%
vers fruit	2.506	2.713	8,3%
verse groenten	906	895	-1,2%
verwerkt fruit	1.408	1.375	-2,3%
sierteelt	442	439	-0,6%
totaal tuinbouw	7.033	7.236	2,9%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

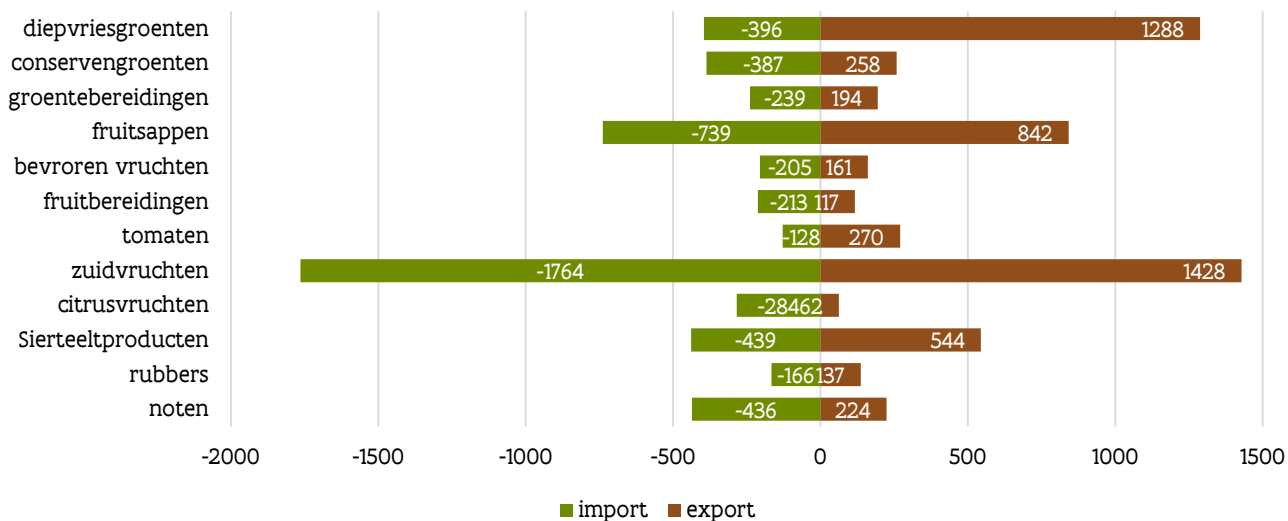
Tabel 8: evolutie van de uitvoerwaarden voor tuinbouwproducten, miljoen euro, België, 2016-2017

Uitvoer	2016	2017	evolutie
aromatische planten	40	37	-8,0%
noten	236	224	-4,9%
olijfoliën en bijproducten	22	17	-22,4%
rubbers	114	137	19,7%
verwerkte groenten	1.662	1.756	5,7%
vers fruit	2.008	2.159	7,5%
verse groenten	826	828	0,2%
verwerkt fruit	1.465	1.400	-4,4%
sierteelt	553	544	-1,6%
totaal tuinbouw	6.926	7.102	2,5%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

////////////////////////////////////

Figuur 133: productgroepen met de hoogste in- en uitvoerwaarden tuinbouw, in miljoen euro, België, 2017

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

2.3.1 Import van tuinbouwproducten

Ongeveer 65% van het in België ingevoerde vers fruit betreft tropische vruchten (1.764 miljoen euro) en 10% uit citrusvruchten (284 miljoen euro). Het betreft voornamelijk bananen uit Colombia, Ecuador en Costa Rica en kiwi's uit Nieuw-Zeeland. Het grootste deel daarvan wordt verder doorgevoerd binnen Europa. Er werd verder ook voor 739 miljoen euro aan fruitsappen ingevoerd.

De invoer van fruit klom met 8,3% tot 2,7 miljoen euro dankzij stijgingen bij o.a. aardbeien (28%), kersen (16%), peren (15%), tropische vruchten en appels. Bij perziken, pruimen en citrusvruchten daalde de invoer lichtjes. Na jaren van stijging liep de invoer van noten (sinds 2016) verder terug met 4,9%.

Voor verse groenten en de sierteeltsector daalde de invoerwaarde verder met 1%.

2.3.2 Export van tuinbouwproducten

Op het gebied van diepvriesgroenten is België wereldwijd nummer één. Met een uitvoerwaarde van 1,3 miljard horen diepvriesgroenten dan ook bij de belangrijkste Belgische exportproducten. 84% van de uitgevoerde diepvriesgroenten is voor de Europese markt bestemd. Duitsland (300 miljoen euro, +3,5%), Frankrijk (223 miljoen euro, +5,4%) en het Verenigd Koninkrijk (181 miljoen, +3,3%) zijn onze voornaamste klanten. 16% van de bevroren groenten gaat naar landen buiten de EU.

De uitvoerwaarde van sierteeltproducten (bloemen, sierplanten, boomkwekerijen) stagneerde na een licht herstel in 2016. In voorgaande jaren was er hier een forse daling als gevolg van een verminderde uitvoer naar Rusland. De export steeg voor azalea en rododendron maar daalde voor snijbloemen, bollen en knollen, boomkwekerijproducten, perk- en balkonplanten. Frankrijk is de belangrijkste bestemming met 42%, gevolgd door Nederland met 30%.

Voor groenten bleef de export nagenoeg onveranderd van 826 miljoen euro in 2016 naar 827 miljoen euro in 2017. Tussen de verschillende groentesoorten was er veel fluctuatie. Er was vooral een stijging in de uitvoer voor asperges, bloemkolen en andere kolen, bonen en erwten. Anderzijds werd er een opmerkelijke daling genoteerd voor komkommers, schorseneren en andere wortelen en selderij.

De export van het vers fruit steeg (+7,5%). Ruim 66% van de exportwaarde van vers fruit wordt ingenomen door zuidvruchten (voornamelijk bananen).

De toename van de invoer was vooral toe te schrijven aan een stijging in de categorieën azijn, gist en gedenatureerde alcohol (11,5%) en andere zeeproducten (13,3%). Een betekenisvolle exporttoename was er vooral bij dranken (+10,3%) en schaal- en weekdieren (+9,8%).

Tabel 11: import van overige producten, België, evolutie 2016-2017, in miljoen euro

invoer	2016	2017	evolutie
andere oliën en vetten	312	324	3,9%
andere zeeproducten	51	58	13,3%
dranken	2.482	2.564	3,3%
vis	1.062	1.130	6,4%
schaal- en weekdieren	833	855	2,6%
veevoeders	1.023	1.108	8,3%
producten niet elders vernoemd	612	682	11,5%
totaal andere producten	6.374	6.720	5,4%

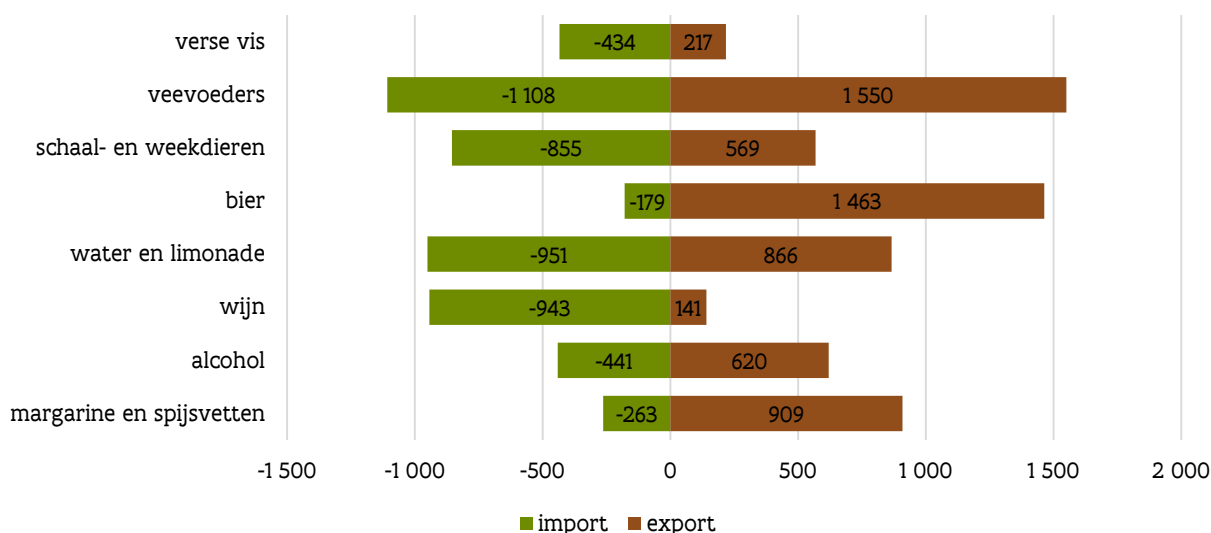
Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

Tabel 12: export van overige producten, België, evolutie 2016-2017, in miljoen euro

uitvoer	2016	2017	evolutie
andere oliën en vetten	941	1.000	6,3%
andere zeeproducten	48	48	1,9%
dranken	2.859	3.153	10,3%
vis	482	509	5,6%
schaal- en weekdieren	518	569	9,8%
veevoeders	1.494	1.550	3,7%
producten niet elders vernoemd	915	922	0,7%
totaal andere producten	7.257	7.751	6,8%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

Figuur 16: productgroepen met de hoogste in- en uitvoerwaarden andere producten, in miljoen euro, België, 2017

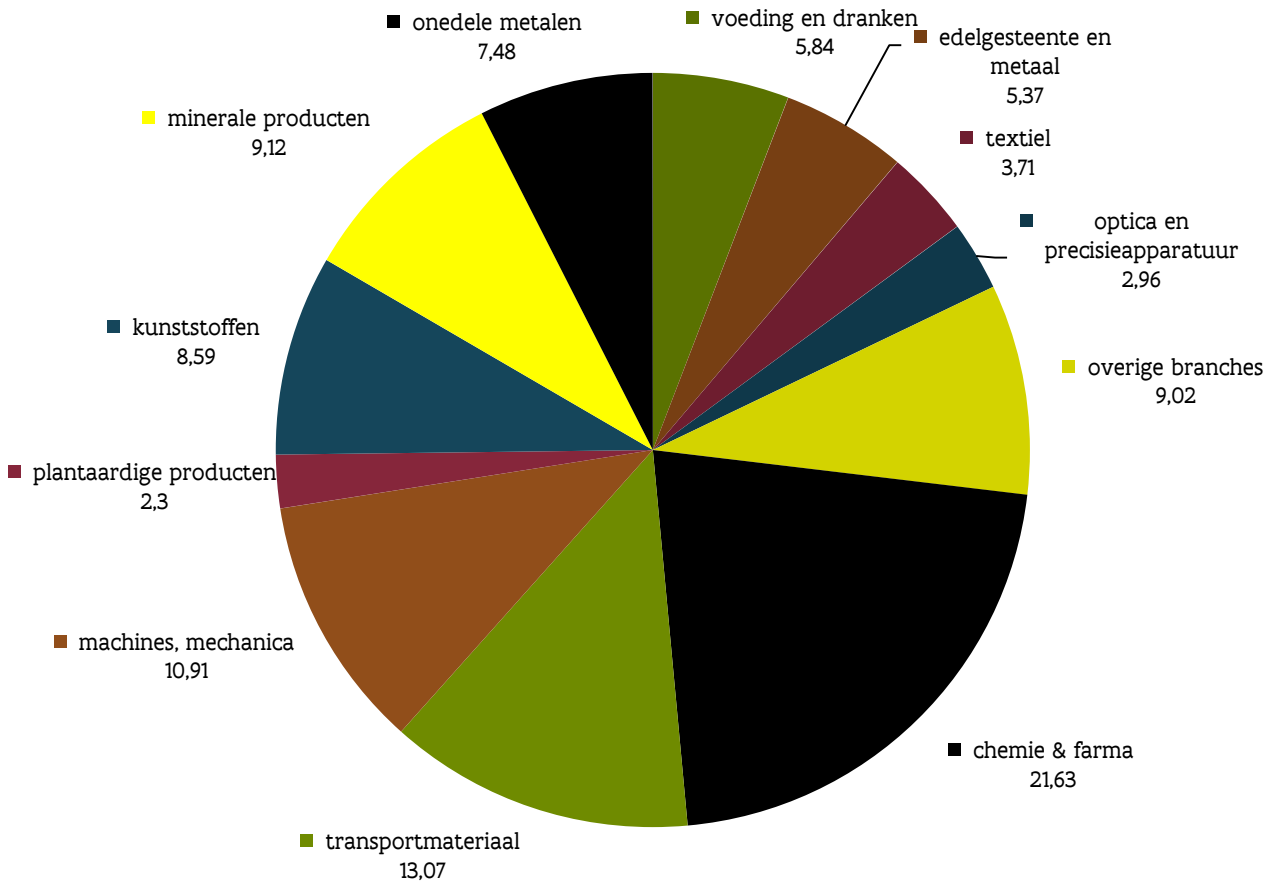
Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat (Comext)

////////////////////////////////////

3 VLAAMSE EXPORT EN IMPORT

Vlaanderen exporteerde in 2017 in totaliteit over alle sectoren heen voor 317 miljard euro (+5% tegenover 2016) en de invoer kwam uit op 299 miljard euro (+3,12% t.o.v. 2016). Hierdoor blijft de handelsbalans positief met 18 miljard euro. Het aandeel van Vlaanderen in de totale Belgische uitvoer is 83,22%. Wallonië klokt af op 14,24% en Brussel op 2,55% (FIT).

Figuur 17: aandeel van de verschillende productgroepen in de Vlaamse totale uitvoer, 2017

Bron: FIT

De Vlaamse sector voeding en dranken heeft een aandeel van 5,84% in de totale uitvoerwaarde van Vlaanderen en presteerde in 2017 goed met een stijging tot 18,51 miljard euro export. Met een aandeel van 5,84% (stijging van het aandeel met 2,5% tegenover 2016) in onze jaarexport behield voeding en dranken de zevende plaats als exporrtak (FIT). Voeding en dranken maken 4,3% uit van de totale invoer.

4 AANDEEL VAN VLAAMSE AGROHANDEL

Het Vlaamse aandeel in de Belgische in- en uitvoer wordt geraamd aan de hand van de buitenlandse handelscijfers van de Nationale Bank van België (NBB). De cijfers van de NBB worden berekend op basis van het nationale concept, tegenover het communautaire concept voor de cijfers van Eurostat die gebruikt worden in deze publicatie. Door het nationale concept te gebruiken wordt doorvoer voor een groot deel uit de cijfers weggewerkt. Hierdoor liggen deze cijfers iets lager dan die van Eurostat¹.

Voor de totale handel in agrarische producten wordt het Vlaamse aandeel in de Belgische in- en uitvoer geraamd op respectievelijk 81,1% en 82,9%. Ten opzichte van de vorige jaren is het aandeel van de import en export voor Vlaanderen nagenoeg hetzelfde gebleven.

Tabel 13: Belgische en Vlaamse handel van agrarische producten, miljoen euro en percentage, 2017

producten	Belgische handel IMPORT	Belgische handel EXPORT	Vlaamse handel IMPORT	Vlaamse handel EXPORT	aandeel Vlaamse handel IMPORT	aandeel Vlaamse handel EXPORT
akkerbouw, waarvan:	11.707	12.074	10.272	9.935	87,7%	82,3%
- aardappelbereidingen	192	1.771	157	1.154	82,1%	65,2%
- afgeleide producten van cacao	1.465	2.340	1.293	2.149	88,2%	91,8%
- banketbakkerswerk	743	1.447	586	1.164	78,8%	80,4%
- granen in korrel	1.485	418	1.319	358	88,8%	85,8%
- oliehoudende zaden	1.161	160	1.150	133	99,1%	82,8%
- oliën	1.332	683	1.229	642	92,3%	94,0%
dierlijke producten, waarvan:	6.601	8.523	4.700	6.788	71,2%	79,6%
- varkensvlees	181	1.259	133	1.211	73,2%	96,2%
- zuivelproducten	3.580	3.611	2.339	2.522	65,4%	69,8%
tuinbouw, waarvan:	5.238	5.239	4.235	4.480	80,8%	85,5%
- zuidvruchten	827	640	732	591	88,5%	92,3%
- fruitsappen	286	386	244	371	85,4%	96,0%
- bevroren groenten	367	1.243	342	1.176	93,2%	94,6%
agro-industriële producten, waarvan:	2.077	3.342	1.796	2.848	86,5%	85,2%
- landbouwmaterieel	728	1.136	656	1.076	90,1%	94,7%
- meststoffen	815	1.406	651	1.135	79,8%	80,7%
andere producten, waarvan:	5.623	6.204	4.350	5.290	77,4%	85,3%
- bier	173	1.435	150	1.217	86,9%	84,8%
- wijn	921	107	658	82	71,4%	76,7%
- veevoeders	824	1.187	707	1.128	85,8%	95,1%
vis	948	314	676	254	71,3%	80,6%
totale agrohandel	31.246	35.383	25.353	29.341	81,1%	82,9%

Bron: Nationale Bank van België (NBB)

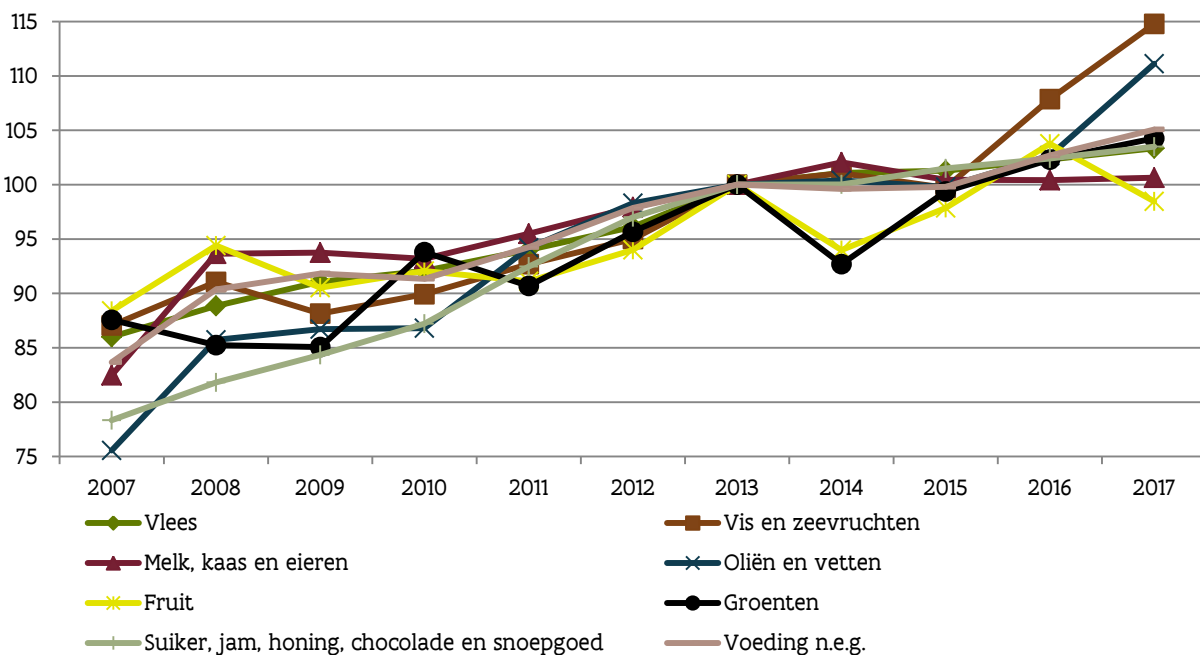
¹ De aangehaalde cijfers over de buitenlandse handel zijn er volgens het communautaire concept (CC). Die methode neemt ook de waarde van heruitgevoerde fabrikaten – met minder toegevoegde waarde in Vlaanderen – op in de globale exportcijfers. Het nationale concept (NC) rekent enkel de uitvoer erbij van Vlaams exportgoed, afkomstig uit de Vlaamse industrie met een grotere regionaal toegevoegde waarde.

5 HET EFFECT VAN INFLATIE EN WISSELKOERSEN OP DE IN- EN UITVOERCIFERS

De evolutiecijfers van in- en uitgevoerde agrarische producten worden beïnvloed door de grondstoffen- en energieprijzen, die in de productiekosten en uiteindelijk in de verkoopprijs worden doorgerekend. Om de cijfers te nuanceren zetten we in de volgende grafiek de jaarlijkse prijsstijgingen uit van verse en verwerkte voedingsproducten voor de periode 2007-2017. Dat slaat enkel op de export van goederen aangezien import afhankelijk is van de inflatie/deflatietoestand in de oorspronglanden.

De gemiddelde prijsstijging (in vergelijking met 2007) voor alle voedingsproducten in België (bewerkt + niet-bewerkt) bedroeg ongeveer 25%. Er zijn uiteraard verschillen tussen de producten. De prijzen namen de voorbije tien jaar toe: voor oliën en vetten met 47%, suiker, jam, honing, chocolade en snoepgoed waren 32% duurder dan in 2007, idem voor vis en zeevruchten, melk kaas en eieren werden 22% duurder, groenten 19%, voor fruit was er een prijsstijging met 11% (tot 2016 een stijging van 17%, maar in 2017 was er een sterke daling van 5%).

Figuur 18: veranderingpercentages van de consumptieprijzen (index 2004=100) voor voedingsproducten, België

Bron: Statbel, NBB

Een lage euro-dollarkoers speelt in het voordeel van de export met landen buiten de EU, een hoge koers doet het tegenovergestelde. 2017 begon met een lage wisselkoers van 1,04 USD = 1 EUR, maar in het midden van 2017 begon de waarde van de euro te stijgen tot 1,20 USD op het einde van het derde kwartaal, wat met enige schommelingen behouden bleef tot het einde van het jaar. De gunstige situatie van 2016 begon in 2017 een kentering te kennen.

////////////////////////////////////

Tabel 16: balanswaarde van de EU en aandeel van totale landbouwproductie bestemd voor invoer, miljoen euro, 2016-2017

productcategorie	2016	2017	evolutie 2017/2016	(% verandering
commodity's	-23.273	-25.519		-9,65%
andere primaire producten	-8.064	-8.422		-4,44%
verwerkt	11.378	13.951		22,61%
voedselbereidingen	20.885	22.685		8,62%
dranken	14.425	15.106		4,72%
niet-eetbare producten	3.463	2.726		-21,28%
totaal landbouwproducten	18.814	20.527		9,10%

Bron: DG Landbouw en Plattelandsontwikkeling, gebaseerd op Eurostat (Comext) data februari 2018 en eigen berekeningen

De agrovoedingssector vertegenwoordigt 7,4% van de totale EU-export en 6,3% van alle ingevoerde producten.

6.1 INVOER

De totale EU-invoer van landbouwproducten steeg in 2017 met 4,5% tot 117,4 miljard euro. De meeste invoer kwam uit Brazilië, de VS, Argentinië en China, gevolgd door Oekraïne, China, Indonesië, Zwitserland en Turkije. De belangrijkste stijgers zijn Indonesië (+34%) en Oekraïne (+27%).

In 2017 nam de invoer van palm- en palmpitolie sterk toe met 1,1 miljard euro (+19%), gevolgd door vetzuren met een stijging van 895 miljoen euro (+56%). Verder was er ook nog een stijging in de categorieën van granen andere dan tarwe en rijst, oliehoudende zaden andere dan sojabonen en tropisch fruit. De invoer van cacaobonen (-15%), sojabonen (-7%) en vleesbereidingen (-10%) kende een daling.

6.2 UITVOER

De EU-exportwaarde bereikte in 2017 een recordniveau van 137,9 miljard euro. Dat is 6,7 miljard (+5,1%) hoger dan in 2016. De grootste stijgingen deden zich voor in de handel met de VS (+6%), Rusland (+16%) en Japan (+11%). Zij blijven ook de belangrijkste bestemmingen naast China (+5%) en Zwitserland (+4%). Ook voor verschillende andere Aziatische landen werden stijgingen genoteerd. Ook de export naar Turkije, de Filipijnen, Oekraïne en Australië zit in de lift. De uitvoer naar Noord-Amerika en het Midden-Oosten viel terug.

De exportwaarde van wijn naar derde landen steeg in 2017 met 12% tot 11,30 miljard euro. Andere producten die ook een opmerkelijke stijging konden optekenen, waren melkpoeder (+26%), babyvoeding (+11%), huisdierenvoeding (+17%) en likeuren en geestrijke dranken (+5%).

Bij de uitvoer waren er in 2017 opmerkelijke dalingen voor tarwe en andere granen (-27,5% en -13,5%), en varkensvlees.

6.3 SALDO

Aangezien de import van de agrovoeding minder sterk steeg van de export ervan, gaf dit in 2017 een positieve handelsbalans van 20,5 miljard euro tegenover 18,8 miljard in 2016. Vooral bij de verwerkte producten, voedselbereidingen en dranken is het handelsoverschot gestegen.

////////////////////////////////////

- Colombia heeft nog steeds omslachtige SPS-procedures voor de invoer van plantaardige producten.
- In Peru is er weinig vooruitgang bij de goedkeuring van geharmoniseerde certificaten voor de invoer van vleesproducten.
- Er is verbetering nodig voor de voedselveiligheidscontroles in Georgië.
- Oekraïne heeft het tijdelijke verbod van de invoer van pluimveevlees wegens vogelgriep opgeheven.
- Japan heeft het invoerverbod wegens BSE voor nog eens 2 LS geschrapt.

7.1 NOORD-AMERIKA

Verenigde Staten: Na drie jaar van intens overleg gedurende 15 rondes liggen de besprekingen over het TTIP-akkoord (Transatlantic Trade and Investment Partnerschip) stil. De EU wil wel een sterke band met de VS behouden, maar de Amerikaanse regering moet haar houding t.o.v. het handelsbeleid met de EU nog bepalen.

Een heet hangijzer is het debat rond hormonenvlees, dat destijds geregeld werd via een zogenaamd erga omnes² hoge kwaliteits "Hilton³" quotum. Dat levert echter weinig voordeel op voor de VS, omdat dit quotum voor hoogkwalitatief rundvlees voor andere derde landen zoals grote concurrenten Argentinië, Australië, Brazilië, Nieuw-Zeeland, Paraguay en Uruguay ook toegankelijk is en bijgevolg de VS hier maar een klein deel van kunnen benutten. Tot nu toe is hiervoor nog geen oplossing gevonden.

Canada: Het CETA-akkoord (Comprehensive Economic and Trade Agreement) werd getekend op 30 oktober 2016 en op 15 februari 2017 gaf het Europees Parlement zijn goedkeuring. Het akkoord bevat overwegend offensieve belangen voor Vlaanderen om toegang te krijgen tot de Canadese markt.

De EU-uitvoer van goederen naar Canada is met 7 % gestegen met pieken in de landbouwuitvoer: fruit (29 %) en mousserende wijn (11 %). De Commissie houdt nauwlettend zicht op het gebruik en de verzameling van informatie over de toewijzing en overdracht van de tariefcontingenten voor kaas.

Er is voortvarend gewerkt aan de totstandkoming van institutioneel karakter van het akkoord. In 2018 zijn verschillende comités bijeengekomen, voor o.a. SPS, GA 's douane, enz. De Europese Commissie heeft in samenwerking met lidstaten en Canada richtsnoeren opgesteld inzake oorsprongsregels binnen CETA.

7.2 AZIË

Japan: De EU en Japan hebben een principiële akkoord over de belangrijkste elementen van het Economisch Partnerschap (EPA) bereikt op 6 juni 2017. Dit akkoord zal de Japanse markt openen voor tal van Europese landbouwproducten.

Wat de uitvoer van landbouwproducten uit de EU betreft, zal de overeenkomst:

- de rechten afschaffen op veel kazen (momenteel 29,8%) en op wijn (momenteel 15%)
- het mogelijk maken om de EU-uitvoer van rundvlees naar Japan aanzienlijk te verhogen
- het mogelijk maken om verwerkt varkensvlees vrij van rechten en vers varkensvlees bijna vrij van rechten te verhandelen

² In juridische terminologie zijn erga omnes-rechten rechten die voor elke oorsprong gelden

³ "Hilton beef" verwijst naar zeer hoog kwalitatief rundvlees, dit is een historische term die refereert aan vlees dat geserveerd werd in luxehotels zoals de Hilton-keten.

////////////////////////////////////

niet aan alle SPS-vereisten voldoen en problemen ondervinden met de positionering van hun producten op de markt. Op gebied van SPS-maatregelen heeft Moldavië goede vorderingen gemaakt, er werd intussen een SPS-strategie aangenomen. Oekraïne zou dit voorbeeld moeten volgen in 2018. Het aantal ondernemingen met vergunningen van de EU voor de uitvoer van landbouwproducten naar Oekraïne is toegenomen.

7.6 AFRIKA

Met verschillende **West-Afrikaanse staten** (Benin, Burkina Faso, Kaapverdië, Ivoorkust, Gambia, Ghana, Guinee, Guinee-Bissau, Liberia, Mali, Mauritanië, Niger, Nigeria), **Oost-Afrikaanse staten** (Burundi, Kenia, Rwanda, Tanzania, Oeganda, Madagaskar, Mauritius, Seychellen en Zimbabwe) en **Zuid-Afrika** (2000) zijn er partnerschapsakkoorden van kracht.

7.7 ACS (AFRIKA, CARAÏBEN EN STILLE OCEAAN)

Met de ACS-landen worden verschillende economische partnerschapsakkoorden onderhandeld. Via deze landen wordt er o.a. rietsuiker via contingenten ingevoerd.

7.8 OCEANIË

Australië: De Europese Commissie en Australië hebben in juni 2018 officieel onderhandelingen geopend over een alomvattende en ambitieuze handelsovereenkomst tussen de EU en Australië. Het doel van de onderhandelingen is om belemmeringen voor de handel in goederen en diensten weg te nemen, kansen te creëren voor kleine en grote bedrijven, en om ambitieuze regels vast te stellen die in overeenstemming zijn met andere handelsovereenkomsten van de EU, en bijdragen aan de mondiale handel.

Nieuw-Zeeland: In juni 2018 hebben de Europese Commissie en Nieuw Zeeland officieel gesprekken geopend voor een alomvattende en ambitieuze handelsovereenkomst. De onderhandelingen zijn gericht op het wegnemen van belemmeringen voor de handel in goederen en diensten en het ontwikkelen van handelsregels om de handel gemakkelijker en duurzamer te maken.

Papoea-Nieuw-Guinea en Fiji: interim partnerschapsakkoord afgesloten in 2011.

7.9 KANDIDAAT-LIDSTATEN

Er lopen onderhandelingen lopende met Turkije, Bosnië-Herzegovina en Servië. Dit heeft weinig en eerder indirecte gevolgen voor de Vlaamse landbouwsector.

De Commissie heeft een voorstel goedgekeurd om de douane-unie met Turkije te moderniseren.

In het kader van de stabilisatie- en associatieovereenkomsten met de Balkan landen kwam er meer handel met deze landen (meer in- en uitvoer die ten goede kwam aan de economische ontwikkeling van de Balkan landen).

7.10 EUROPESE ECONOMISCHE RUIMTE (EEA)

Onderhandelingen over verdere liberalisatie voor landbouw en visserij zijn een onderdeel van het akkoord. Visquota met Noorwegen en IJsland worden jaarlijks afgesproken. Met Noorwegen lopen nog onderhandelingen over geografische aanduidingen. Onderhandelingen met Zwitserland voor verdere liberalisatie voor landbouwproducten zitten vast sinds 2009.

////////////////////////////////////

In december 2017 werd een nieuwe landbouwovereenkomst getekend met nieuwe handelskansen voor EU en Noorwegen. In 2017 voerde de EU-landbouwproducten uit naar Noorwegen ter waarde van 4,5 miljard EUR.

8 BREXIT EN IMPACT OP LANDBOUW EN VISSERIJ

Het Verenigd Koninkrijk heeft in 2017 formeel beslist om uit de Europese Unie te stappen. Einde maart 2019 zou dit van kracht moeten worden. Ondertussen heeft de EU na lange onderhandelingen een ontwerpakkoord voorgelegd aan het VK. Het VK wordt nu verondersteld dit akkoord goed te keuren, maar daar heerst momenteel (eind 2018) een grote verdeeldheid. Reden genoeg om even vooruit te kijken naar mogelijke gevolgen.

Aangezien het VK aangegeven heeft zowel uit de interne markt als uit de douane-unie te willen stappen, zullen de handelsbelemmeringen in de Brits-Europese handel waarschijnlijk alleen maar toenemen.

Gezien de algemene openheid van de Europese en Britse economie lijkt het minder waarschijnlijk dat er gewerkt zal worden met hoge tarieven, maar dit valt niet uit te sluiten voor bepaalde landbouwproducten. Europa kent immers relatief hoge tarieven voor bepaalde landbouwproducten. In het geval er geen (interim)akkoord wordt bereikt, valt de handel volgens het negatieve scenario zelfs volledig terug op de Most Favoured Nation-tarieven van de Wereld Handelsorganisatie. De MFN-tarieven voor landbouwproducten liggen vrij hoog op een gemiddelde van 14,5%. Momenteel zijn er op het interne verkeer binnen de Europese Unie geen (0) rechten van toepassing. De gemiddelde tarieven voor landbouwproducten zijn hoog wat betreft zuivelproducten, suiker en suikerwerk, dranken en tabak en dierlijke producten. Dit scenario hoort nog steeds tot de mogelijkheden.

De kosten en de gevolgen op de handel in landbouwproducten tussen de EU en het VK kunnen hoog oplopen. De FOD Economie⁴ heeft een ruwe raming gemaakt van de kosten van de invoerrechten op de handel met VK in geval van het negatieve scenario (MFN). Voor de Belgische goederenuitvoer naar het VK zou dit op basis van de huidige handelsvolumes 1,6 miljard euro meer kunnen kosten t.o.v. de situatie vandaag, tegenover meerkosten voor het VK van ongeveer 670 miljoen euro. Specifiek voor landbouwproducten zou dit betekenen dat Belgische bedrijven in 2018 ongeveer 400 miljoen aan invoerrechten zouden moeten betalen voor landbouwproducten aan het VK (tegenover ongeveer 150 miljoen in de omgekeerde richting). (In de prijsonderhandelingen wordt meestal rekening gehouden met de hogere invoerrechten waardoor in feite de uitvoerder opdraait voor die rechten.)

Handelsbelemmeringen kunnen verder ook bestaan uit verschillen in wetgeving (dus technische en non-tarifaire belemmeringen) tussen beide handelspartners. Als het VK via een aanpassing van zijn nationale wetgeving zou afwijken van de EU-regels, kan dit op producttechnisch vlak gevolgen hebben wat betreft de vereisten voor voedselveiligheid en traceerbaarheid, de specifieke eisen betreffende gewasbescherming en de fytosanitaire vereisten en dus bijkomende barrières opgooien. Vaak leidt dit tot lange processen van erkenning van elkaars systeem. Anderzijds moeten Britse producten die naar de EU komen uiteraard wel blijven voldoen aan de EU-normen.

Grenscontroles kunnen de handel in belangrijke mate vertragen en administratief zwaarder maken, wat een impact kan hebben op de handel in bederfbare producten.

Met de uitstap van het VK verliest de EU een belangrijke nettobetalder aan het budget. Dit zal dus een belangrijke impact hebben op het meerjarig financieel kader van de Europese unie en dus ook op het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

⁴ De productgroepen die in de simulatie worden gebruikt zijn die van de zogenaamde MTN classificatie ("Multilateral Trade Negotiations (MTN) categories"), een indeling die de WHO gebruikt in de onderhandelingen ("Multilateral Trade Negotiations (MTN) categories were first defined in the Tokyo Round and adapted for the Harmonized System in the Uruguay Round."). Deze categorieën wijken soms nogal af van de indeling volgens de gecombineerde nomenclatuur van goederen. De handelsgegevens zijn afkomstig van de NBB. Door de simulatieberekening zoals hierboven beschreven, is het mogelijk dat de uitvoergegevens niet volledig overeenkomen met de uitvoergegevens in de rest van dit document, gebaseerd op COMEXT met gecombineerde nomenclatuur van goederen.

////////////////////////////////////

FIGUREN

Figuur 1: evolutie van de agrarische invoer, uitvoer en handelssaldo, België, in miljard euro, 2008-2017.....	7
Figuur 2: agrarische invoer, uitvoer en handelssaldo opgesplitst per productgroep, België, in miljard euro, 2017.....	8
Figuur 3: in- en uitvoerwaarde van de vijf producthoofdcategorieën, België, in miljard euro, 2017. 8	
Figuur 4: agrohandelsstromen, miljard euro, 2017.....	10
Figuur 5: evolutie van de in- en uitvoerwaarde van akkerbouwproducten, in miljard euro, België, 1999-2017.....	11
Figuur 6: productgroepen met de hoogste in- en uitvoerwaarden, akkerbouwproducten, in miljoen euro, België, 2017.....	13
Figuur 7: import en export van dierlijke producten, in miljoen euro, België, 1999-2017.....	15
Figuur 8: productgroepen met de hoogste in- en uitvoerwaarden, dierlijke producten, in miljoen euro, België, 2017.....	18
Figuur 9: handelsbalans vlesesvee, België, 2017.....	18
Figuur 10: handelsbalans pluimvee, België, 2017.....	19
Figuur 11: handelsbalans varkens, België, 2017.....	19
Figuur 12: import en export van tuinbouwproducten, in miljoen euro, België, 2005-2017.....	21
Figuur 13: productgroepen met de hoogste in- en uitvoerwaarden tuinbouw, in miljoen euro, België, 2017.....	23
Figuur 14: evolutie van de import en export van agro-industriële producten, in miljoen euro, België, 1999-2017.....	24
Figuur 15: evolutie van de import en export van overige producten, in miljoen euro, België, 1999-2017.....	25
Figuur 16: productgroepen met de hoogste in- en uitvoerwaarden andere producten, in miljoen euro, België, 2017.....	26
Figuur 17: aandeel van de verschillende productgroepen in de Vlaamse totale uitvoer, 2017.....	28
Figuur 18: veranderingspercentages van de consumptieprijzen (index 2004=100) voor voedingsproducten, België.....	30

////////////////////////////////////

BRONNEN

- Belgische confederatie voor de zuivelindustrie (2018) Jaarverslag 2018 werkingsjaar 2017.
- European Commission (2018) Monitoring AU Agri-Food Trade, development in 2017.
- European Commission (2017) Statistical factsheet Belgium.
- European Commission (2018) Statistical factsheet European Union.
- European Commission (2018) Agri-food trade in 2017: another record year for EU agri-food trade.
- Statbel (2018) Landbouwprijzen.
- Statbel (2018) Indices van de landbouw output producten en groepen.
- Statbel (2017) Huishoudbudget.
- FIT (2018) samenvatting Vlaamse buitenlandse handel 2017.
- FIT (2018) Vlaamse buitenlandse handel in 2017
- Vilt (2018) België is de grootste bierexporteur van Europa.
- Foodpro (2018) Belgen eten minder vlees maar meer kip.

